ואתני. מתנה עם הגבור לחלקם לכל הכח: **דכל דאתי.** לתת מעות לקופה: **עניינא.** תנאי: **למשביה.** עור הבהמה: **לאו כל כמינייהו דמתנו.** אלא בפניו: **אין מחשבין.** לומר היכן נתתם מעות שגבית: **שאין ראויה לדבר.** אלא בגבאי צדקה כתיב אלא בגיזברי הקדש הנותנים (ג) לבם לעושי המלאכה שהפועלים מרוצין למלאכות הרבה לגודרין ולחולבי החכן לכתפים ולחמרים ולקנות עצים ואבני מחצב וא"א לעמוד על החשבון כדאמרינן בעלמא (שבועות דף מה.) בעל הבית טורח בפועליו הוא ואינשי: **יוד וימנה.** הכסף שהוא מוסר בידו ואע"פ שאינו בא עמו לחשבון לאחר מכאן יוד וימנה שנאמר ויצורו וימנו וגו' והדר ונתנו את הכסף המתוכן המנוי על ידי עושי המלאכה וגו': **בודקין למזונות.** אם בא עני ואמר פרנסוני בודקין אלא יהיה רמאי: **ואין בודקין לכסות.** בא ערום ואמר כסוני לוקחין כסות מיד: **פרוש.** דרוש ותקור תחלה: **לכשיראה לך.** שאינו רמאי: **מכלל כפונדיון.** ככר הלקוח בפונדיון כשלוקחין מרבע אין חטין בפלע ומגיע לפונדיון חצי קב שהפלע מ"ח פונדיונין ומרבע אין מ"ח חצאי קבין והחנוני שהוא טוחן ואופה ומוכר בשוק משתכר מחצה הרי שנותן ככר של רובע הקב בפונדיון: **לן.** בלילה: **פרנסה ליה.** לרכי ליה: **כי סדיא.** כך לתת מרשותיו: **אין נזקקין לו.** לתת מעות מן הקופה אחרי שלמד לחזר על הפתחים דיו בכך: **ולא אודקיק ליה.** אפי' [1] לפרנסה: **מעשה הנדקה.** טורח המעשים את חבריהם מדלא כתיב והיתה הצדקה שלום: **וכה.** למזל טוב: **עניים מרודים.** זו ממשנת רומי [1] שנועקת תמיד הבו הבו שאנו צריכין: **מרודים.** קופפליינ"ט בלע"ז כמו אריך בשיחי (תהלים נה): **עולא משגח ארחיה דאימיה.** לרב ששת קרו ליה הכי עולא המשגח דרכי אמו שגרס (ד) להטותה מדרך שאר נשים כדלקמן: משגש

ואע"פ שאין ראויה לדבר זכר לדבר. דאיה גמורה אינה דשאני התם שהיו לדיקים גמורים: **אין** פוחתין לעני העובר ממקום למקום מכבר בפונדיון כו'. הככר עולה ששה בצים דלא מהן מחלה לחנווני והוא מזון שתי סעודות כדתניא בפרק כילד משתתפין (עירובין דף פב.): וקשה לר"י דבפרק כל כתבי (שבת דף קיח. וש"ס) משמע שהוא רגילות דאיכא סעודה בהדיה דקאמר התם דכי אזיל מלוויגא ליה סעודה בהדיה דכי אזיל לאו בריקן אזיל וא"כ למה נותנין לו שתי סעודות די לו בסעודה אחת ההיא סעודה דאיכא בהדיה יאכל מיד וסעודה שנותנין לו עכשיו יוליכנו עמו ונראה לר"י דאין מחלקין תמחוי בלילה לפי שאינן יכולין להכמין למי נתנו ולמי לא נתנו וכן משמע מדקאמר לן נותנים לו פרנסת ליום ומפרש דהיינו פוריא ודי סדיא אבל ככר אין נותנין לו ולכך נותנין לו ב' סעודות (ה) דכי אזיל לאו בריקן אזיל ונעמא דבעינן שלא יצא ריקם דאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו ולא יהא רעב כל כך אבל אין לפרש דהטעם שמא לא יגיע בין היהודים ויהא לו מה לאכול דאי מייתינן להכי היה ליתן לו שלש סעודות כי גם בלילה לא יתנו אף כשיגיע בין היהודים שאין מחלקין תמחוי בלילה ואין לומר דלעולם מחלקין ולכך נותנין שתים דחייתינן שמא לא יגיע בין היהודים שאין פעמים אי נמי לא חייתינן אלא לפעם אחת והשניה נותנין לו כדי שיהא לו פת בסלו דאם כן היכי קאמר התם דמלוינן ליה סעודה אחת בהדיה ואם יש לאחר שמא לא יגיע בין היהודים היה לו ליתן שתים לכך נראה כדפרישית: **שבת** נותנין לו מזון שלש סעודות. פירוש בשבת בלבריס (ו) אותן שתי סעודות שנתן לו אתמול בערב שבת אכל ליל שבת ושבת שחרית ושלש סעודות שנותנים לו בשבת יאכל אחת בשבת בסעודה שלישית ואחת למוצאי שבת ושלישית יאכל לו למחר בדרך שלא יצא ריקם ואין להאריך ונקשה לרשב"ג הא דתנן במסכת פאה (פ"ח מ"ז) ומייתי לה בפרק כל כתבי (שבת דף קיח. וש"ס) מי שיש לו מזון שתי סעודות בביתו לא יטול מן התמחוי ואמאי הא אחד יאכל מיד ואחד בלילה וא"כ כי אזיל ריקם אזיל ולריך לפרש דמזון שתי סעודות דקאמר היינו בלא אותה שיש לו לאכול מיד וא"ת שבת אמאי נותנין לו שלש סעודות והא הך מתני' ר"ע היא דקתני רישא כל מי שיש לו מזון י"ד סעודות לא יטול מן הקופה ופריך בפרק כל כתבי הקדש (שם) מני אי רבנן חמיסר הויין אי רבי אדקא שיתסר הויין ומשני הא מני ר"ע היא דאמר עשה שבתך חול וגראה לרשב"ג דבשביל סעודת שבת אין לו להתחיל וליטול אבל בשבכר לריך ליטול נוטל גם כדי לסעודת שבת: **לא** אודקיק ליה. רב פפא גבאי היה ולא נתן לו מן הקופה כדתניא אין נותנין לו מן הקופה כיון שמחזר על הפתחים וא"ל רב שמא אי מר לא אודקיק ליה לתת לו מן הקופה (ז) היינו כדי סעודה כ"ש שגם אחרים לא יתנו לו ומשיק הא דתניא אין נזקקין לו מן הקופה היינו כדי סעודה אבל דבר מועט יתנו לו: **שנאמר** והעמדנו עלינו מצות. ואע"ג דשאי בית אלהינו כתיב דהיינו בדק הבית כ"ש לדקה: מנין

ואתני עלה איהו נמי עבד חד כיסא ואתני עלה רב אשי אמר אנא אתנויי נמי לא צריכנא דכל דקא אתי אדעתא דידי אתי ולמאן דבעינא יהיבנא ליה הנהו (ח) בי תרי טבחי דעבדי עניינא בהדי הדדי דכל מאן דעביד ביומא דחבריה נקרעוה למשביה אזל חד מנייהו עבד ביומא דחבריה קרעו למשביה אתו לקמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי איתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע על קיצתם לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה מידי א"ה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו ת"ר [2] אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין ואע"פ שאין ראויה לדבר זכר לדבר שנאמר [1] ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים א"ר אלעזר אע"פ שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו יצור וימנה שנאמר [2] ויצורו וימנו אמר רב הונא בודקין למזונות ואין בודקין לכסות (ט) אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא אב"א סברא האי קא מבזי והאי לא קא מבזי אי בעית אימא קרא [3] הלא (כ) פרוש לרעב לחמך בשי"ן כתיב פרוש והדר הב ליה והתם כתיב [3] כי תראה ערום וכסיתו כי תראה לאלתר ורב יהודה אמר [3] בודקין לכסות ואין בודקין למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הכא כתיב הלא פרוס לרעב לחמך פרוס לאלתר וכדקרינן והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך תניא כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקין אחריו פרנסוני אין בודקין (ט) תנן התם [4] אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מכבר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה אמר רב פפא [5] פוריא ובי סדיא שבת נותנין לו מזון שלש סעודות תנא (ז) אם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא לא מזדקיק ליה א"ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מזדקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות (כ) ליה והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נזקקין לו א"ל [1] אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועטת אמר רב אסי [1] לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה שנא' [4] והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ואמר רב אסי שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות (סימן גדול מקדש משה) א"ר אלעזר [5] גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר [5] והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית אמר להו רבא לבני מחוזא במטותא מנייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא וא"ר אלעזר בזמן שבהמ"ק קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו עכשיו שאין בהמ"ק קיים אם עושין צדקה מוטב ואם לאו באין עובדי כוכבים ונוטלין בזרוע [6] ואעפ"כ נחשב להן לצדקה שנא' [6] ונוגשיך צדקה אמר רבא האי מילתא אישתעי לי עולא משגש

ח) [כרכות ד: וש"נ], כ) בכל הספרים מדוקים כתיב פרוס ולכאורה היא פליאה ולריכן ליישב ע"פ מ"ש מוס' שבת נה: ד"ה מעבירים כתיב ועיין במהרש"א בח"ש שעמד על פליאה זו ונכנס לבעות בדוחק בשינוי הגירסא קצת אלא במקומינו ד"ה הלא פרוס בש"ין כתיב], ג) פאה פ"א מ"ו שבת קיח., ד) [תוספ' פאה פ"ד], ה) ר"ח אמר מר עוקבא כו', ו) ס"א לפריסה. רש"ל, ז) בס"א: זו הרשות.

תורה אור השלם

1 וְלֹא יַחְשְׁבוּ אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת הַכֶּסֶף עַל יָדָם לָתֵת לַעֲשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בֶאֱמֻנָה הֵם עֹשִׂים:
מלכים ב יב טז

2 וַיְהִי כִּרְאוֹתָם כִּי רַב הַכֶּסֶף בָּאָרוֹן וַיַּעַל סֹפֵר הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיָּצְרוּ וַיִּמְנוּ אֶת הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בֵּית יְיָ:
מלכים ב יב יא

3 הֲלוֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת כִּי תִרְאֶה עָרֹם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם:
ישעיהו נח ז

4 וְהֶעֱמַדְנוּ עָלֵינוּ מִצְוֹת לָתֵת עָלֵינוּ שְׁלִשִׁית הַשְּׁקֵל בַּשָּׁנָה לַעֲבֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ:
נחמיה י לג

5 וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹדַת הַצְּדָקָה הַשְׁקֵט וָבֶטַח עַד עוֹלָם:
ישעיהו ל יז

6 תֵּחַת הַנְחֹשֶׁת אָבִיא זָהָב וְתֵחַת הַבַּרְזֶל אָבִיא כֶסֶף וְתֵחַת הָעֵצִים נְחֹשֶׁת וְתֵחַת הָאֲבָנִים בַּרְזֶל וְשַׂמְתִּי פְקֻדָתֵךְ שָׁלוֹם וְנֹגְשַׂיִךְ צְדָקָה:
ישעיהו ס יז

הגהות הב"ח

(ה) גמ' הכי עומתי כל"ל ותיבת כי תרי נמחק: (ו) שם לימות אמר ליה וכא תניא אם היה: (ז) רש"י ד"ה שאין רלוה יכו' הנותנים לעוני המלאכה כל"ל ותיבת לנם נמחק: (ח) ד"ה עולא וכו' שגרס לה להטות וכו' נשים להתבזות כלנקמן: (ט) תוס' ד"ה אין פוחתין וכו' ואחת לאחר לאחר כשילך דכי אזיל לאו: (ו) ד"ה שבת וכו' בגבהרים כי אותן: (ו) ד"ה לא וכו' נתת לו מן הקופה כ"ש שגם אחרים כל"ל ותיבות היינו כדי סעודה נמחק:

מוסף רש"י

לעני העובר ממקום למקום. שאינו לן בלילה אצלם (שבת קיח.). מכבר. הלקוח, בפונדיון מארבע סאין בסלע. כשהשער ד' סאין בסלע, והפונדיון אחד מ"ב נדינר, הוא אחד ממ"ח בסלע ושיערו לו חכמים ככר זו לשתי סעודות היום והלילה (שם).

עין משפט נר מצוה

עט א מיי' פי"ד מהל' מכירה הלכה יא סמג לאוין קכ טוש"ע מ"מ סי' רלא סעיף כח וטוש"ע י"ד סי' רנו סעיף ד:
פ ב מיי' פ"ע מהלכות מתנות עניים הג' יא סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי' רמז סעיף ב:
פא ג מיי' שם פ"ז הג' ו סמג שם טוש"ע י"ד סי' רנא סעיף י:
פב ד ה מיי' שם הג' ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' רנ סעיף ד:
פג ו מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ב:
פד ז מיי' שם הל' ה סמג שם טוש"ע י"ד סי' רמט סעיף ב:
פה ח מיי' שם פ"י הג' ו סמג עשין קסב טוש"ע שם סעיף ה:

לעזי רש"י

קונפליינ"ט. יללה.

רבינו גרשום

ואתני. אם יצטרכו לעניי העיר שיהיו לעניי העיר ואם לאו שיותירו על עניי העיר שיהיו לעניי כל אדם: דכל דאתי למיתן צדקה אדעתא דידי אתיא. כל מי שנותן לי על דעת כן נותן לי שאני אתנן לכל עני שאראנה משום דרב אשי היה אדם גדול והיה יודע מה הוא עושה: (הנהו בי תרי טבחין). החנו ביניהן שכל א' מהן ישחוט ביומו: קרעוה למשביה. דחייתיה: חייביה רבא לשלם. דמי הערר שקרע: ולהסיע על קיצתן. והלא רשאין לקנוס כל מי שעבר על תנאן: הני מילי. דיכולין להתנות ולהסיע על קיצתן: היכא דליכא אדם חשוב. להתנות לפניו: אבל אי איכא אדם חשוב. ולא אתנו קמיה לאו תנאיהו תנאה ואיכא דאמר היכא דליכא אדם חשוב עביד אינש דינא לנפשיה אבל אי איכא אדם חשוב נקיט ליה בדינא קמיה: אין מחשבין בצדקה עם הגבאין. מה גבו ומה נתנו דאין צריך לחשבון: אע"פ שאין ראויה לדבר זכר לדבר. גבי בבאי צדקה זכר לדבר ממקדש שנא' (מ"ב כב) אך לא יחשב וגו' אבל גבי גזברין של הקדש הוי ראויה גמורה: יצור. בעה"ב בקשר ובחותם ורמנה דכתיב ויצורו וימנו כלומר אע"ג דהגזברין היו נאמנין אף על פי כן הגזברין עצמן היו צרין ומונין: בודקין למזונות. שאם אמר עני תנו לי מזונות בודקין אחריו קודם שיתנו לו אם רמאי הוא שאין צריך אם לאו: ואין בודקין לכסות. שאם בא עני ערום ואמר כסוני אין בודקין אחריו אלא נותנין מיד: פרוש כתיב. כלומר צריך אתה לידע בפירוש אם צריך ואם לאו: (פרוש) [פרוס]. לאלתר (פרוש) [פרוס] הלחם ותן לו: לכשיראה לך. שהוא צריך כשתבדוק אחריו: העובר ממקום למקום. שאין לן אלא דרך עברה עובר: ככר בפונדיון. ככר שקונין פונדיון כשנותנין ד' סאין בסלע דהוי ככר של חצי קב כיצד בסלע הם מ"ח פונדיונות דסלע ד' דינר ודינר שש מעות ומעה ב' פונדיונות נמצא מ"ח פונדיונות בסלע וכיצד הוי חצי קב בפונדיון דחצי קב אחד ממ"ח בד' [סאין] דסאה ו' קבים נמצא כ"ד

קבין שהם מ"ח חצאי קבין בסלע שהוא מ"ח פונדיונות ושיערו חכמים דבהם אית ליה ב' סעודות א' לכאן וא' קודם שיגיע לישוב: פוריא ובי סדיא. כר וכסת: אין נזקקין לתת לו מכיס של צדקה. דהואיל ומחסר על הפתח הכל נותנין לו וא"צ ליטול מכיס של צדקה: משליש שקל. בצדקה: לעבודת אלהינו. דהיינו צדקה: מצות. הרבה משמע: ט) ועבודת [הצדקה] מעשה הוא: עכשיו באין וכו'. ודאי יתן לו לעובדי כוכבים או לצדקה. אם זכה הלא פרוש לרעב שיתנהו לעניים אם לא זכה ליתנהו לעניים אעפ"כ יתן לעובדי כוכבים בשביל שהיה חייב לעניים. באים [עניים] מרודים כלומר עובדי כוכבים הרודים לביתי ונטלוהו בזרוע: ונוגשיך צדקה. מה שתתן לנוגשיך: עולא. עלם אחד כמו עול [ימים] לא היה שמו עולא אלא (אחד בלי) [אחדוי]:

ט) [רבינו מפרש דגדול המעשה נלמד מסיפא דקרא דכתיב יעבודת הצדקה יני' ודלא כפירש"י]:

מנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם. פסיטא לן דמטמא כדתנן בריש מס' כלים (פ"ל מ"ח) אבות הטומאות הסרץ וסכבת זרע (ה) ונבלה וטמא מת ומצורע בימי ספורו כו' הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ולכך בעי מנלן דמטמא דהא כתיב ורחץ במים וטהר משמע דבאותה טבילה נטהר: **דהא** הסיט נבלה מטמא בגדים ואינו מטמא אדם. (ו) ולא משום דטומאה בחבורין שאני. פ"ה דאינו מטמא אלא בגדים שהוא לבוש וקשה לריב"ס דבאורת כהנים פ' ויהי ביום השמיני (ז) מרבה שמטמא אפילו כלים (ח) (בחבורים) אע"ג דלא שייך בהו לבישה ואינו ממעט מבגדיו אלא אדם וכלי חרס שנוגע בהן אלא ודאי מטמא בגדים בשעה שמסיט אפילו אין לבוש בהן וכן משמע מדקאמר אלא מעתה סרץ דמטמא אדם מנלן לאו משום דמטמא בגדים מטמא אדם אם כן אי מטמא בגדים דבחבורים בגדים שהוא לבוש מאי פריך משרץ דלא שייך ביה לבישה התם ודאי יליפינן אדם מבגדים ונראה לריב"ס דלא גרס (ט) בחבורים אלא הכי גרס ודילמא טומאת בגדים שאני מדע דהא מסיט ונבלה דמטמא בגדים ואינו מטמא אדם אמר ליה אלא שרץ דמטמא בגדים ומטמא אדם אמר ליה אלא דעתיה דרב ששת אישתיק רב אחדבוי בר אמי ואתיקר תלמודיה אתיא אימיה וקא בכיא קמיה צווחה צווחה ולא אשגח בה אמרה ליה חזי להני חדיי דמצית מינייהו בעא רחמי עליה ואיתסי ודאתאן עלה מנא לן כדתניא ר"ש בן יוחי אומר נאמר כבוס בבגדים בימי ספורו ונאמר כבוס בבגדים בימי חלוטו מה להלן מטמא אדם אף כאן מטמא אדם אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו דאילו במשה רבינו כתיב [5]כי יגורתי מפני האף והחמה ואילו בעושה צדקה כתיב [6]מתן בסתר יכפה אף [6][ושחד בחיק חמה עזה] ופליגא דרבי יצחק דאמר ר' יצחק אף כופה חמה אינו כופה שנא' ושחד בחיק חמה עזה אע"פ ששוחד בחיק חמה עזה איכא דאמרי א"ר יצחק כל דיין שנוטל שחד מביא חמה עזה לעולם [שנאמר ושחד בחיק וגו'] ואמר רבי יצחק כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות דכתיב [7]הלא [3]פרוש וגו' ועניים מרודים תביא בית וגו' כי תראה ערום וגו' [6] [7]והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר [8]ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך (ב) וגו' ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב [9]רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם (ג) שכרו לאפוקי מאי לאפוקי מדדרש רבה (ג) דדרש רבה מאי דכתיב [10]ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנין כדי שלא יקבלו עליהן שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל לעשות צדקה(ד) (ד) זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה דכתיב ימצא

משגש ארחתיה דאימיה משמיה דר' אלעזר מאי דכתיב [1]ווילבש צדקה כשריון לומר לך מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול רבי חנינא אמר מהכא [2]וכבגד עדים כל צדקותינו לבגד גדול אף זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול אמאי קרו ליה עולא משגש ארחתיה דאימיה דבעא מינה רב אחדבוי בר אמי מרב ששת [8]מנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם אמר לו הואיל ומטמא בגדים מטמא אדם א"ל דילמא טומאה בחבורים שאני דהא הסיט נבילה דמטמא בגדים ואינו מטמא אדם אמר ליה ואלא שרץ [2]דמטמא אדם מנלן לאו משום דמטמא בגדים א"ל שרץ בהדיא כתיב ביה [3]או איש אשר יגע בכל שרץ אלא [2]שכבת זרע דמטמא אדם מנלן לאו משום דהואיל ומטמא בגדים מטמא אדם א"ל שכבת זרע נמי בהדיא כתיב ביה [4]או איש לרבות את הנוגע אהדר ליה בבדיחותא חלש דעתיה דרב ששת אישתיק רב אחדבוי בר אמי ואתיקר תלמודיה אתיא אימיה וקא בכיא קמיה צווחה צווחה ולא אשגח בה אמרה ליה חזי להני חדיי דמצית מינייהו בעא רחמי עליה ואיתסי ודאתאן עלה מנא לן כדתניא ר"ש בן יוחי אומר נאמר כבוס בבגדים בימי ספורו ונאמר כבוס בבגדים בימי חלוטו מה להלן מטמא אדם אף כאן מטמא אדם אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו דאילו במשה רבינו כתיב [5]כי יגורתי מפני האף והחמה ואילו בעושה צדקה כתיב [6]מתן בסתר יכפה אף [6][ושחד בחיק חמה עזה] ופליגא דרבי יצחק דאמר ר' יצחק אף כופה חמה אינו כופה שנא' ושחד בחיק חמה עזה אע"פ ששוחד בחיק חמה עזה איכא דאמרי א"ר יצחק כל דיין שנוטל שחד מביא חמה עזה לעולם [שנאמר ושחד בחיק וגו'] ואמר רבי יצחק כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות דכתיב [7]הלא [3]פרוש וגו' ועניים מרודים תביא בית וגו' כי תראה ערום וגו' [6] [7]והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר [8]ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך (ב) וגו' ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב [9]רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם (ג) שכרו לאפוקי מאי לאפוקי מדדרש רבה (ג) דדרש רבה מאי דכתיב [10]ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנין כדי שלא יקבלו עליהן שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל לעשות צדקה(ד) (ד) זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה דכתיב ימצא

משגש. לשון מהומה ושגעון: **קליפה.** מייל"א בלע"ז: **וכבגד עדים כל צדקותינו.** כלומר אף כל צדקותינו ומאמר מחמת רשעינו כבגד מאוס שהאדם מסירו מעליו: **עדים.** כדמתרגמינן ויסר ואעדי וכן מעדה בגד ביום קרה (משלי כה). מ"מ מקיש צדקה לבגד לצדקת הצדיקים לבגד הגון: **בימי ספורו.** בשבעת ימים שבין טהרת הצפרים להבאת קרבנותיו בשלמא בימי חלוטו איתקש למת לטמא אף באהל (ה): **הואיל ומטמא בגדים.** דהא ביום השביעי כתיב (ו) וכבס בגדיו: **טומאה בחבורין.** כגון בגדי לבושו הרי הן כמוהו אבל שאר בגדים הנוגע בהן וכן אם יגע באדם לא מטמא אדם אבל הרי המסיט נבילה כתיב ביה והנושא את הנבלה יכבס בגדיו (ויקרא יא) ולא אשכחן דלהוי אב הטומאה לטמא אדם ושאר בגדים: **שכבת זרע מטמא בגדים.** וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגו' (ז): **כדאי הכיב כו'.** ה"ה נמי דהוה מצי למיפרך דהא טומאת בגדים לא דמיא לבגדים דבימי ספורו דהא בגדים דהכא לאו בגדי לבוש הן וטומאת מגע הוא אלא דעדיפא מייתי קא מותיב ליה: **אי לרבות הנוגע.** דהכי תניא במסכת נדה (דף מג.): מנין לרבות הנוגע בשכבת זרע ת"ל אי אים (ח): **הוה קמהדר ליה.** רב אחדבוי לרב ששת בבדיחותא לפי שהיה רב ששת נכשל בתשובותיו: **אשתקף רב אחדבוי.** נעשה אלם: **אתיא אימיה.** דרב ששת: **צווחה קמיה.** שיתפלל עליו: **להני חדיי.** הדדים הללו חדיי תרגום של חזה (ט): **דמצית מיניייהו.** שיעקת מהן: **ודאתאן עלה.** ואמרי שבא לידינו שאלה זו לקובעה בגמ' מנלן דמטמא אדם: **נאמר כיבוס בבגדים בימי ספורו.** והיה ביום השביעי יגלח את כל בשרו וגו' (ו) ונאמר כיבוס בגדים למעלה ביום טהרת הצפרים כשיולא מטומאת המלט וכבס המטהר את בגדיו (ו): **אף וחימה.** שני לגיונות קשים הם ליפרע מן המוטמאים: **אע"פ ששוחד בחיק.** שהוא עושה לדקה בסתר: **חימה עזה.** עליין היא בתוקפה ורבי אלעזר סבר דהאי שוחד בחיק אריש קאי ושוחד בחיק יכפה חימה עזה: **ותפק לרעב נפשך.** הוא פיוס דברי נחומים: **ימלא לדקה.** משמע יבא לידי עניות וימלא בני אדם שיעשו לו לדקה: **ויהיו מוכשלים לפניך.** את מנשי ענמות היה מקלל שהיו מבקשין נפשו: ימלא

(ה) רש"ג, ב) [ל"ל פרוסן], ג) ב"ק טז: [ושם לאיתא רבא], ד) המהרש"ל מגיה במקום רבי יהושע וכו' ורבי יהושע וכו' וכן מוחק תיבות כל הרגיל לעשות לדקה. [שהרי זה עוד לדשה על הפסוק רודף לדקה וכו' ולא מיתרא בפני עצמה], ה) [ספרי בהעלותך יב יב], ו) [ויקרא יד], ז) [שם טו], ח) [שם כב], ט) [שמות כגן], י) רש"ש מ"ז, כ) תוי ל"ל אמהה, ל) המהרש"ל מגיה אל"ל במקום תימה פירש ע"ש.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה חמה כו' דחמה משה הדנו. עי' שבת דף נה ע"א תד"ה קלף:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כי תבאה ערום וגו' וכתיב אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך וכתיב אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני והמפייסו בדברים: (ב) שם והשביע בצחצחות נפשך וגנו כל"ל ותיבת וגי' נמחק: (ג) שם עליהם שכר כל"ל ותות ו' נמחק: (ד) שם כל הרגיל לעשות [לדקה] חוזין כל"ל ותיבת זיכה נמחק: (ה) הגיה' ד"ה מנין וכו' אבות הטומאות הסרץ וסכבת זרע וטמא מת כל"ל ותיבת ונבלה נמחק: (ו) ד"ה דהא הסיט כו' ותיבת מטמא אדם מ"ש לאי מיפוס: (ז) בא"ד פרשת ויהי ביום השמיני מובה שמטמא אפי' כלים אע"ג דלא כל"ל ותיבת נתיבוים נמחק: (ח) בא"ד וכלאה לריב"ס דלא גרס ודילמא טומאה בחבורים שאני אלא הכי: (ט) ד"ה חמה וכו' משה הרנו. ר"ב ועי' בע"ז רש דף ד' כתוב:

לעזי רש"י

מייל"א. כתם (בעין). רשת (של שריון).

רבינו גרשום (המשך)

איש אשר יגע בכל שרץ אלא פריך הכי ולטעמיך דאמרת טומאה בחבורין שני שכבת זרע דמטמא אדם מנלן משום דהואיל ומטמא בגדים דכתיב ואיש (אשר) [כי] תצא ממנו שכבת זרע וכתיב וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וכבס במים וטמא עד הערב ה"נ טמא אדם ה"נ גבי מצורע: אמר ליה רב אחדבוי. שכבת זרע בהדיא כתיב ביה דמטמא כל אדם הנוגע בו דכתיב או דמייתר דמצי לכתוב איש אשר תצא ממנו וגו' או ל"ל לרבות את הנוגע ואמאי מנין למצורע שמטמא בימי ספורו: הוה קא מהדר ליה בבדיחותא. כלומר שמה היה רב אחדבוי שנצחו לרב ששת שלא היה לו להשיב: אישתתק. נאלם: אתיא אימא. כו דרב אחדבוי בכיא קמיה דרב ששת שהיתה מינקת שלו בשביל בנה דלימחל ליה ובעי רחמי עליה דרב אחדבוי ולא אשגח בה עד דמפקי דדיה לפניו כלומר עשה בשביל אלו דדין שינקת מהן ולהכי שהצריכה לכך קרי ליה עולא משגש ארחתיה דאימיה: ודאתאן עלה מיהא. הואיל ובאת לידינו שאילה זו דרב אחדבוי נעסוק בה: מנלן. דמצורע מטמא אדם בימי ספורו: כבוס בגדים בימי חלוטו. דכתיב וכבס המטהר את בגדיו דניטשו בימי חלוטו: מה להלן בימי חלוטו מטמא אדם. דכתיב כל ימי אשר הנגע בו יטמא וגו': מתן בסתר [יכפה] אף ושוחד בחיק. כלומר מי שנותן בחיק של עני בצנעה כופה נמי חימה עזה: אע"פ ששוחד בחיק. של עני אעפ"כ חימה עזה שאינה נכפית בשביל השוחד בחיק: והמפייסו בדברים. שמנחמו ומדבר על לבו דברי נחומין: דכתיב ותפק לרעב נפשך וגו'. כלומר משתחצינא מנפשך דברים טובים לנחם הרעב ונפש נענה תשביע בדברים טובים אז תזכה לדברים הללו: משום דרודף צדקה. שעושה צדקה משלו בא לידי צדקה שיצטרך לבריות בחמיה:

רבינו גרשום

משגש. מבזה ארחתיה דאימיה שהצריכה להתבזות במה שדרכה להגיע שגלתה דדיה בשבילו כדאמר לקמן: וכבגד עדים. אלו אותן בגדים כלים ונוסחבים שמשימין שם התינוק כשהוא נולד ולפיכך נקראו עדים ב) כמו ועדיאתו: בימי ספורו. היינו אותן ימים דכתיב ושב מחרץ לאהלו שבעת ימים דכבר עברו לימי חלוטו והזאתו: אמר ליה הואיל ומטמא בגדים בימי ספורו דכתיב והיה ביום השביעי יגלח שערו וגו' וכבס בגדיו והואיל דמטמא בגדים דטעונין כבוס הכי נמי מטמא אדם: אמר ליה. דלמא טומאה בחבורין שני דהני בגדים מחוברין עליו שלוכש בהן אבל לעולם אימא לך אם יגע בבגדים אחרים אינו מטמאן וכי היכי דלא מטמא בגדים מעלמא אימא נמי דלא מטמא אדם תדע דהנה אשכחן דמטמא בגדים בחבורין ולא מטמא אדם: היסט נבלה. אדם שהסיט נבלה ומטמא בגדים דכתיב והנושא את נבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב אלמא דבגדים טמאים הן ואינו [מטמא אדם] כדכתיב וטמא עד הערב הוא טמא ואינו מטמא אדם: היסט בכלל נושא. כדכתיב נישא וקרינן נושא (חולין קכד:): אמר ליה רב ששת. ולטעמיך דקא אמרת דטומאה בחבורין שאני מש"ה אין מטמא אדם אלא שרץ דמטמא אדם מנא לן לאו משום הואיל דמטמא בגדים וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק והני לאו בחבורין ניגהו: אמר ליה רב אחדבוי. שרץ דמטמא אדם בהדיא כתיב או

ט) [ולכאורה משמע דכוון לתרגום אונקלוס על ותהר ועדיאת אבל ל"ע דמשם זה לא שייך לקרותם עדים וע"ע]: כ) [עי' בתוס' כאן ד"ה אתיא מה שכתב בשם ר"מ]:

ימלא חייס. וכתיב גבי חכמה כי מוצאי מצא חיים: **בעלי אגדה.** מתוך שהן דרשנין ומושכין את הלב הכל מכבדין אותם: **לבעל הדין.** רשע לו עובד כוכבים: **להגלל אנו כהן כו'.** שהצדקה מצלת מגיהנם כדאמרי' לקמן בשמעתין: **שמזונותיו של אדם.** שכר שיתפרנס ממנו: **חסרונותיו.** הפסד שעתיד להפסיד: **וכה.** למזל טוב יתן אותו חסרון לעניים: **מזא [להו] בחלמא.** במוצאי (1) יה"כ: **דבעו מחסר שבע מאה דינרין.** באותה שנה: **שקיל צדקה מייתיו.** כל השנה היה כופן בדברים וגוזה מהן צדקה: **פש גבייהו.** ערב ראש השנה שיכסר דינרי שלא נתנו לצדקה משבע מאה דינרי: **לא אדחלו.** למיפסד יותר: **אמאי לא אמרת לן.** מתחלה שכך חלמת והיינו נותנין כולן: **השתא כן.** אם נפלתי: **איתייב מאן דסני לן.** כאדם שתולה קללתו בחביריו: **מחללי שבת ועובדי עבודת כוכבים.** בסקילה ואמר מר (כתובות דף נ:) מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או מיה דורסתו דדמי לסקילה דתנן (סנהדרין דף מה.) בית הסקילה היה גבוה שתי קומות וכו': **פרקליטין.** מלילי יושר [של מלאכי השרת]: **כי אספתי אם שלומי מאת העם הזה.** ומהו השלום את המסך ואת הרחמים שהיו רגילין לעשות: **מפעפעו.** מרככו: **הגוף מוכלו.** [כל הגוף] מלא רוח: **ואני בלדק.** בתפלה ואח"כ אחזה פניך בתפלה: **אשבעה בהקיץ תמונתך.** בשכר הקיצה אשבע תמונתך: **מלוה ה' חונן דל.** החונן דלים נעשה מלוה להקב"ה וכתיב ועבד לוה לאיש מלוה (משלי כב): **ואיזו היא צדקה המצלת מדינה של גיהנם.** כלומר איזה מן המקלאות הללו מדבר מדין של גיהנם אותו שכתוב לא יועיל הון ביום עברה: נותנה

ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד וכתיב התם [1]כבוד חכמים ינחלו תניא היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם א"ל [אדרבה] זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו ושלא להשקותו כששמע המלך לא כועס עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר [2]כי לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב [3]בנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר [4]הלא פרום לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרום לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה זכה הלא פרום לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית [5]כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה (ו) פוש גבייהו שיבסר דינרי כי מטא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקטינהו אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי לכו א"ל ואמאי לא אמרת לן [דניתבינהו] אמר להו אמינא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמיט כרעיה בעי למיפל (ז) אמר השתא כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבתות וכעובדי עבודת כוכבים א"ל חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו (ח)דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר [6]כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא [5]השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתיב התם [6]יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים תניא (ט)א"ר אלעזר בר' יוסי כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים שנאמר [7]כה אמר ה' אל תבא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה [וגו' את] החסד ואת הרחמים חסד זו גמילות חסדים רחמים זו צדקה תניא ר"י אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר [8]כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה ברזל מחתכו ברזל קשה (ו) אור מפעפעו אור קשה מים מכבין אותו מים קשים עבים סובלים אותן עבים קשים רוח מפזרתן רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפיגו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה (ז) מכולם [וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב [9]וצדקה תציל ממות דרש רבי דוסתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דורון גדול למלך ספק מקבלין אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם נותן פרוטה לעני זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר [10]אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך רבי אלעזר [2]יהיב פרוטה לעני והדר מצלי אמר (ט) דכתיב אני בצדק אחזה פניך מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמנדדין שינה מעיניהם בעולם הזה והקב"ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא א"ר יוחנן מאי דכתיב [11]מלוה ה' חונן דל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול [12]עבד לוה לאיש מלוה א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן [3](רמי) כתיב [13]לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתיב [9]לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממיתה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם ואי זו היא שמצילתו מדינה של גיהנם ההוא דכתיב ביה עברה דכתיב [14]יום עברה היום ההוא ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה נותנה

ואיזו שמצלת ממיתה משונה נותנה ואינו יודע למי נותנה. ולא"ת אדרבה זאת שהיא מצלה מלוה רבה היא לה להציל מדינה של גיהנם שהוא רע ביותר ואומר ר"י דרוש דברים אין עומדין לאדם בעולם הזה אלא לאחר מיתה ובעולם הזה אין עומדין לאדם אלא מצות גדולות כדתנן (קדושין דף לט:) אלו דברים שאדם אוכל מפירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא לכן קאמר דאפילו ממיתה משונה דהוי בעולם הזה מצלת אלא

צ א מיימוני פ"י מהל' מתנות עניים הל' ג סמג עשין קפב טוש"ע י"ד סי' רמז סעיף ח:

צא ב מיי' שם הל' טו [טוש"ע א"ח סי' לב סעי' ז] ומוש"ע י"ד סי' רמט סעי' יד:

רבינו גרשום

צדקה זו עושר שיהיו לו נכסים ועושר שיעשה מהם צדקה: כבוד. זו אגדה בשביל שיודע לדרוש באגדות מכבדין אותו: יש לו לבעל הדין. יצר הרע להשיבך ולהטעותך ולומר לך: ועכשיו אי אתם עושין רצונו של מקום. לפי שאתם בגלות ואי אתם יכולים לקיים כל התורה: עניים מרודים. שנדרים מבני אדם ששללום: איכי השתא נפלי. הייתי נידון בסקילה כדאמר בית הסקילה היה גבוה ב' קומות (סנהדרין מה). וכעובדי עבודת כוכבים דכתיב (דברי' יז) וסקלתם באבני ומתו: ופרקליטין. מלמדי סניגוריא: כי אספתי את שלומי בשביל שאינם עושים לא חסד ולא רחמים. הא עושין יהיה להם שלום גדול: מפעפעו. עושהו רך: אני בצדק. שאעשה צדקה מתחילה והדר אחזה פניך

עין משפט נר מצוה

(ו) [תוס' פאה פ"ד] כתובות קמ., (ז) [תוס' פאה פ"ד], (ח) [כילקוט ובע"י ליתא] וכגי' אמר ר"ח ב"א אר"י,

תורה אור השלם

1 כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון:
משלי ג לה
2 כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני יי אלהיכם: ויקרא כה נה
3 בנים אתם ליי אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת:
דברים יד א
4 הלוא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערם וכסיתו ומבשרך לא תתעלם:
ישעיהו נח ז
5 השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל יי והיה בך חטא: דברים טו ט
6 יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את ישבי עירם לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעתם: דברים יג יד
7 כי כה אמר יי אל תבוא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה נאם יי את החסד ואת הרחמים: ירמיהו טז ה
8 כה אמר יי שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות: ישעיהו נו א
9 לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות:
משלי י ב
10 אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך:
תהלים יז טו
11 מלוה יי חונן דל וגמלו ישלם לו: משלי יט יז
12 עשיר ברשים ימשול ועבד לוה לאיש מלוה:
משלי כב ז
13 לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות: משלי יא ד
14 יום עברה היום ההוא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשך ואפלה יום ענן וערפל:
צפניה א טו

גליון הש"ס

גמרא כי הא דבני אחתיה. וכענין זה איתא במדרש רבה ויקרא פרשה לד בבני אחתיה דרבן"י:

הגהות הב"ח

(ו) **גמרא** פש גבייהו כל"ל ואות ו' נמחק: (ב) שם כעי למיפל חלש דעתיה אמר השתא: (ג) שם בחיל קשה אש מפעפעו אש קשה מים: (ד) שם ומיתה קשה (מכולם) חז"מ וג"כ ס"א משינה: (ה) שם יהלל מלאי אמר כתיב כל"ל ואות ל' נמחק: (ו) רש"י ד"ה חזא להו בחלמא כמולאי ראש השנה הס"ד: